

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

**Europaparlamentets förslag till reform av unionsakten om val till
Europaparlamentet**
(Ju2016/01952/L6)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av Europaparlamentets förslag till reform av unionsakten om val till Europaparlamentet. Förslaget innehåller flera hänvisningar till media och hur information om val till EU-parlamentet ska presenteras i media. Detta finns i skäl 2, 4, 18 och 19, samt i artikel 3 e och artikel 10 punkt 2. Journalistförbundet kommer i remissvaret att fokusera på dessa delar av förslaget. Förbundet är mycket kritiskt till att valrättsakten som har samma rättsliga status som fördragen föreslås reglera rapporteringen i media. Journalistförbundet noterar att Riksdagen beslutat om ett särskilt yttrande med anledning av förslaget. Att inskränka tryck- och yttrandefriheten på så sätt som föreslås beskrivs i yttrandet som "direkt olämpligt". Journalistförbundet delar den bedömningen och förutsätter att regeringen i de kommande förhandlingarna inom rådet förhindrar att dessa förslag blir verklighet.

Hänvisningar till media i vallagen

Hur EU-valet ska kunna synliggöras i media behandlas i flera av skälen till akten. Enligt skäl 2 ska de europeiska politiska partiernas synlighet öka genom att deras namn och logotyper bland annat "ska förekomma i valkampanjer i tv- och radiosändningar". I skäl 4 uppmuntras medlemsstaterna "underlätta de europeiska

politiska partiernas och deras toppkandidaters medverkan i valkampanjer, särskilt i tv och andra medier". Enligt skäl 18 ska medlemsstaterna "anta lämpliga rättsliga ramar som garanterar högsta standarder avseende informativ, rättvis och objektiv medietäckning under valkampanjer, i synnerhet för public service-sändningsbolag." I skäl 19 efterlyser Europaparlamentet "en förstärkning av normerna för oinskränkt politisk konkurrens mellan politiska partier, särskilt en stärkning av mångfalden i medierna..."

Hur media bör agera regleras också i artikel 3e i förslaget. I artikeln beskrivs i första stycket att valsedlarna som används i valet till Europaparlamentet i lika hög grad ska synliggöra "namnen och logotyperna för de nationella partierna och, i förekommande fall, för de europeiska politiska partier som de är knutna till." Enligt andra stycket ska medlemsstaterna "uppmuntra och underlätta tillhandahållandet av information om sådan anknytning i tv- och radiosändningar och i valkampanjmaterial." Det finns dock anledningen att ifrågasätta översättningen av denna artikel då det i den engelska versionen, vilket är originalspråket, snarare tycks handla om valkampanjer i tv och radio: "Member States shall encourage and facilitate the provision of those affiliations in television and radio *campaign* broadcasts and on electoral campaign materials." Den franska översättningen ligger dock närmare den svenska vilket kan förklara skillnaden: "Les États membres encouragent et facilitent l'utilisation de ces affiliations lors des émissions électorales à la télévision et à la radio ainsi que sur les supports de campagne électorale."

Enligt artikel 10 punkt 2 får inget medlemsland redovisa något valresultat innan valet är avslutat. Enligt artikelns sista mening får inte heller "prognoser som grundas på vallokalsundersökningar publiceras" förrän valet är avslutat.

Förhållandet till svensk grundlag

I Tryckfrihetsförordningens (TF) portalparagraf föreskrivs att: "Med tryckfrihet förstås varje svensk medborgares rätt att, utan några av myndighet eller annat allmänt organ i förväg lagda hinder, utgiva skrifter..." I Yttrandefrihetsgrundlagens (YGL) 1 § heter det att "Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst."

En grundläggande princip i svensk tryck- och yttrandefrihetslagstiftning är också ensamansvaret. Det innebär att ansvarig utgivare ensam ansvarar för det som publiceras i det medium ansvaret gäller. Principen innebär också att inget får införas mot ansvarig utgivares vilja. Detta kommer till uttryck i 5 kapitlet 3 § 2 stycket TF:¹ "Uppdrag att vara utgivare skall innefatta befogenhet att öva inseende över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att intet däri får införas mot utgivarens vilja. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer utgivaren, vare utan verkan."

Att på det sätt som föreslås i förslaget till ny akt styra innehållet i media strider mot fundamenten i svensk tryck- och yttrandefrihet. Journalistförbundet förutsätter att regeringen i de kommande förhandlingarna inom rådet förhindrar att

¹ Motsvarande reglering finns i YGL 4 kapitlet 3 §.

dessa förslag blir verklighet. Det gäller samtliga förslag som rör media, det vill säga skäl 2, 4, 18 och 19, samt artikel 3 e och artikel 10 punkt 2.

Begränsningar av yttrandefriheten i Sverige

Enligt 8 § i Radio- och tv-lagen får ett sändningstillstånd "förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt". Denna begränsning av yttrandefriheten används bland annat i sändningstillstånden. Det är dock en möjlighet, inte en skyldighet, att styra innehållet i media. Skulle förslaget till valakt gå igenom skulle det innebära en skyldighet för Sverige att styra innehållet i media i samband med val till Europaparlamentet. Detta är något som kraftigt begränsar mediernas självständiga ställning och något som Journalistförbundet motsätter sig.

Public service ansvar för valbevakning

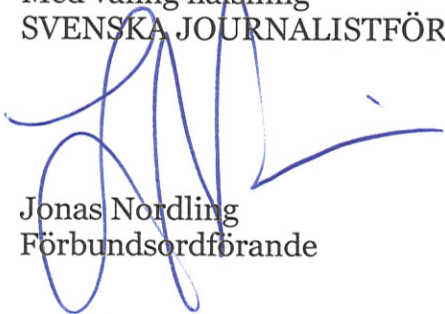
I skäl 18 nämns Public Service uttryckligen som en part som bör verka extra mycket för "rättvis och objektiv medietäckning under valkampanjer". När det gäller public service ställning gäller i Sverige är ordningen att riksdagen beslutar om sändningstillstånden för bolagen inom public service. I avtalen regleras hur verksamheten ska bedrivas. Bland annat ska rapporteringen vara opartisk och saklig. Att i lagtext uttrycka på vilket sätt public service ska rapportera är ett rättsligt instrument som omkullkastar den tradition av oberoende som präglat svensk public service. Detta riskerar att allvarligt skada förtroendet för public service.

Bättre lagstiftning

EU-kommissionen har under Jean Claude Junckers ledning drivit arbetet för "Bättre lagstiftning". Syftet är att förbättra EU-lagstiftningens kvalitet och resultat. En konsekvens av arbetet är att EU:s institutioner redan vid lagstiftningsförfarandet ska ställa sig frågan: behövs det lagstiftning på detta område?

Journalistförbundet anser att den frågan är ytterst relevant i detta fall. Med tanke på det låga deltagandet i valen till Europaparlamentet är det förståeligt att EU:s institutioner ser ett behov av att öka medvetenheten om EU:s demokratiska funktioner. Det finns dock bättre sätt att uppnå det resultatet än genom lagstiftning. Informationskampanjer och tydligare instruktioner till de myndigheter som arbetar med att förrätta valen är exempel på åtgärder som kan öka medvetenheten utan att begränsa medborgarnas fri- och rättigheter.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Jonas Nordling
Förbundsordförande